

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
HAROKOPIO UNIVERSITY

ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Δρ. Εβελίν Ντυρίε, μέλος Ε.ΔΙ.Π.

Έρευνα & Συγγραφή επιστημονικής εργασίας.1
2^η εκδοχή (2020-04-20)

Ακαδημαϊκό έτος 2019/20

edurie@hua.gr

Θέματα που εξετάζονται στο παρόν 1^ο μέρος αυτής της ενότητας «Έρευνα και Συγγραφή επιστημονικής εργασίας»

- Επιστήμη
- Οι επιστήμες, η κατηγοριοποίησή τους
- Οι επιστήμες, η εδραίωσή τους στον ακαδημαϊκό χώρο
- Η επιστημονική έρευνα: χαρακτηριστικά, ζητήματα μεθοδολογίας, ζητήματα πολυσημίας της λέξης «έρευνα» στα ελληνικά
- Η κοινοποίηση / δημοσίευση των αποτελεσμάτων της επιστημονικής έρευνας στην επιστημονική κοινότητα
- Η σχέση της πανεπιστημιακής διδασκαλίας & των πανεπιστημιακών σπουδών με την επιστημονική έρευνα.
- Η επιστημονική έρευνα, ο ακαδημαϊκός χώρος και η «κοινωνία»
- Η επιστημονική έρευνα και ο γραπτός λόγος

Περί επιστήμης

- Με τη λέξη *επιστήμη* εννοείται γενικά «η ορθολογική και μεθοδική μελέτη του επιστητού, καθώς και το σύνολο των συστηματοποιημένων γνώσεων που πηγάζει από εκείνη την προσέγγιση του επιστητού». ([Ηλεκτρονικό λεξικό της κοινής νεοελληνικής Τριανταφυλλίδη](#))
- Η ορθολογική και μεθοδική μελέτη απαιτεί «πράξεις και εφαρμογή διαδικασιών που χαρακτηρίζονται από συνοχή (λογική αλληλουχία) και διασφαλίζουν συνεκτικότητα τόσο στην παρατήρηση, στην διερεύνηση, στην διατύπωση παρατηρήσεων, ερμηνειών, συμπερασμάτων, αποριών όσο και στη συγγραφή σχετικού κειμένου.» (Κάλλας, 2015 – νομίζω)
- Σε «ένα ολοκληρωμένο σύνολο διαδικασιών και μεθόδων που μπορούν να εφαρμοστούν από έναν επιστήμονα προκειμένου αυτός να διεξάγει μια ερευνητική διαδικασία» απαντά γενικά η λέξη «μεθοδολογία». (Ζαφειρόπουλος, 2014[2]: 19)

Επιστήμες & η κατηγοριοποίησή τους

Ανάλογα με το επιστημονικό πεδίο ([θετικές] επιστήμες, ή κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες), η μεθοδολογία, ο τρόπος διεξαγωγής της έρευνας και οι μέθοδοι μπορεί παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες.

Η επιστήμη της γεωγραφίας ή οι επιστήμες του χώρου (σύμφωνα με μια ιδιότυπη διακριτή κατηγορία που συμπεριλαμβάνει τη γεωγραφία – σε όλες τις εκφάνσεις της- και συναφές επιστημονικές εξειδικεύσεις) συγκαταλέγονται τόσο στις (θετικές) επιστήμες όσο και στις κοινωνικές (και ανθρωπιστικές, σε κάποιες προσεγγίσεις).

Αντίστοιχα, οι σπουδές γεωγραφίας μπορεί να εντάσσονται σε διαφορετικές πανεπιστημιακές Σχολές (Σχολές, *όχι πανεπιστήμια*) ανά πανεπιστήμιο ή/και χώρα. Επίσης, οι κατάλογοι εκδοτικών οίκων μπορεί να αντανakλούν τον παραπάνω διττό χαρακτηρισμό, ώστε στην θεματική κατηγορία «κοινωνικές επιστήμες» να καταχωρούνται τίτλοι υπό το διακριτικό «γεωγραφία», στην θεματική «επιστήμες», τίτλοι υπό το διακριτικό «γεωεπιστήμες», «περιβάλλον», αλλά και τίτλοι που αφορούν την ιστορική γεωγραφία, ειδικότερα, την επιστήμη της γεωγραφίας σε συγκεκριμένες ιστορικές εποχές, να καταχωρούνται υπό το διακριτικό «ανθρωπιστικές επιστήμες».

Επιστήμες & η εδραίωσή τους στον ακαδημαϊκό χώρο

☞ Η κατηγοριοποίηση των επιστημών (αγγλ. Sciences), ή επιστημονικών πεδίων (αγγλ. Scientific fields), ή scientific disciplines, κυριολεκτικά: επιστημονικές πειθαρχίες), όπως και η ονομασία τους, είναι ζήτημα «σύμβασης». Παρομοίως η εδραίωσή τους στον ακαδημαϊκό χώρο, ακόμη και μέσα από ειδικούς θεσμούς & φορείς, καμιά φορά επίσης με πολιτική απόφαση εκ-των-άνω (για εξυπηρέτηση «κρατικών συμφερόντων»). Όλα αυτά είναι προϊόν μιας συγκεκριμένης κοινωνίας, συγκεκριμένης εποχής, και η διατήρηση των όσων έχουν εδραιωθεί είναι και αυτή .

Ο «Ακαδημαϊκός χώρος» διαμορφώνεται από

- τους εκπαιδευτικούς φορείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης - πανεπιστήμια και συναφή αφιερωμένοι στην επιστημονική εκπαίδευση (δηλ. εκπαίδευση βασισμένη σε ειδικές γνώσεις, ακόμη και «πρωτοποριακές» που πηγάζουν από την επιστημονική έρευνα),
- τις υποδομές τους,
- την «ακαδημαϊκή κοινότητα» - δηλ. τους/τις επιστήμονες που δραστηριοποιούνται στους -ή μέσα από τους- παραπάνω φορείς.

Επιστήμες & η εδραίωσή τους στον ακαδημαϊκό χώρο

✚ Εδώ εικάζω ότι ήρθε στο νου σας η περίπτωση των τμημάτων Γεωγραφίας στον ελληνικό ακαδημαϊκό χώρο, συγκριτικά με το εξωτερικό. Δείτε

ΛΕΟΝΤΙΔΟΥ Λίλα (2011), «Κεφ.9. Γεωγραφικές «εθνικές σχολές» και ετεροτοπίες στα πανεπιστήμια της Ευρώπης», στο Αγεωγράφητος χώρα. Ελληνικά είδωλα στους επιστημολογικούς αναστοχασμούς της ευρωπαϊκής γεωγραφίας, Αθήνα, Προπομπός, σ. 263-295.

(Γενικά όλο το βιβλίο είναι πάρα πολύ ενδιαφέρον, αν και δύσκολο. Θεωρώ ότι αξίζει να το συμπεριλαμβάνετε στα αναγνώσματά σας κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών σπουδών, χωρίς άγχος, απλώς για την απόλαυση της ανακάλυψης της στοχαστικής πτυχής του γεωγράφου.)

✚ Πρόταση ανάγνωσης: KEIMENO 1

ΣΑΠΟΥΝΑΚΗ - ΔΡΑΚΑΚΗ Λυδία, ΚΟΤΕΑ Μαριάνθη & ΛΕΦΑΝΤΖΗΣ Μιχάλης (2004), "Η ιστορία των πόλεων στη σύγχρονη Ελλάδα", στο ΣΑΠΟΥΝΑΚΗ - ΔΡΑΚΑΚΗ Λυδία & ΚΟΤΕΑ Μαριάνθη (επιμ.) Ευρωπαϊκή αστική ιστοριογραφία. Τάσεις και προοπτικές, Αθήνα, εκδ. Διόνικος, σ. 41-73.

Αιτιολόγηση επιλογής κειμένου: Το κείμενο αυτό αποτελεί παράδειγμα παρουσίασης της υπάρχουσας γνώσης μέσω βιβλιογραφίας (βιβλιογραφική ανασκόπηση) με χρονολογικό όριο, τη χρονολογία έκδοσης. Εδώ, το θέμα που επεξεργάζεται αφορά την ανάπτυξη της αστικής ιστοριογραφίας στην Ελλάδα [μέχρι το 2004]. Επιπλέον, αναδεικνύει την σημασία, τα μέσα και τους τρόπους της επιστημονικής συνεργασίας, και στην διεθνή της διάσταση, και φανερώνει την ύπαρξη του επιστημονικού διαλόγου μέσα από τα επιστημονικά κείμενα (βλ. Εδώ παρακάτω & Μέρος: Η επιστημονική κοινότητα)

Προσέξατε την υποσημείωση στην σελ. 66; Πώς θα μπορούσατε να την σχολιάσετε;

✚ Εάν έχετε διάθεση, κάντε τον κόπο να διαβάσετε το KEIMENO 2, που, στην πηγή, προηγείται του προηγούμενου. Θα εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας και θα καταλάβετε πού & πώς διακρίνεται η αστική γεωγραφία που μελετάτε στο Β' εξ. σπουδών.

ΣΑΠΟΥΝΑΚΗ - ΔΡΑΚΑΚΗ Λυδία & ΚΟΤΕΑ Μαριάνθη Γ. (2004), "Αστική ιστορία: μια νέα προσέγγιση του αστικού φαινομένου", στο ΣΑΠΟΥΝΑΚΗ - ΔΡΑΚΑΚΗ Λυδία & ΚΟΤΕΑ Μαριάνθη Γ. (επιμ.), Ευρωπαϊκή αστική ιστοριογραφία. Τάσεις και προοπτικές, Αθήνα, εκδ. Διόνικος, σ. 17-40.

Επιστήμες και επιστημονική έρευνα

Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση & διδασκαλία συσχετίζεται με την επιστημονική έρευνα, η οποία μπορεί να αποτελεί πρωταρχική (και μέχρι πρόσφατα αποκλειστική, βλ. παρακάτω) αποστολή ειδικών φορέων που διαμορφώνουν ένα ειδικό δίκτυο φορέων και μια ιδιαίτερη κοινότητα επιστημόνων, των «ερευνητών».

Μια επισκόπηση του τοπίου της έρευνας στην Ελλάδα και των αντίστοιχων φορέων, με έμφαση σε εκείνους που αφορούν το επιστημονικό πεδίο της γεωγραφίας θα βρείτε (στα αγγλικά) στο μάθημα G.MAVROMMATIS, [...] E. DURIE. [*ΓΦ4500*] *Specific topics of Geography (5 ECTS credits)* (GEO244), διαθέσιμο στο e-class από <https://eclass.hua.gr/courses/GEO244/> και ειδικότερα στα < Documents>, στο αρχείο [Internet&Research in&about Greece for Geographers 18a.pdf](#)

(Ετοιμάζεται νέα εκδοχή, 2020)

Και με αφορμή την επικαιρότητα και τη μνεία, από συμφοιτητή σας, του ΕΙΠ – Ελληνικού Ινστιτούτο Παστέρ, σας παραπέμπω στην (ενδιαφέρουσα) Ιστορία της ίδρυσής του, βλ. στο διαδίκτυο, Ελληνικό Ινστιτούτο Παστέρ

<https://www.pasteur.gr/istoria-tis-idrysis-tou-ellinikou-institutou-paster/>

Περί επιστημονικής έρευνας: χαρακτηριστικά

Η επιστημονική έρευνα πραγματώνεται

- Ακολουθώντας μια μεθοδολογία και εφαρμόζοντας μεθόδους
- Σε συνάρτηση με προηγούμενα ερευνητικά αποτελέσματα (δεδομένα/πηγές) και την ερμηνεία/αποτίμησή τους, και λαμβάνοντας υπ' όψιν τις επικρατούσες θέσεις / θεωρίες, που εντοπίζονται κατόπιν βιβλιογραφικής αναζήτησης και επισκόπησης
- Με αξιοποίηση νέων δεδομένων / πηγών, ... όπως και νέα αξιοποίηση παλαιών δεδομένων / πηγών
- Με ανακάλυψη / παραγωγή / ανάδειξη & ερμηνεία νέων ευρημάτων (δεδομένων / πηγών)
- με κριτική και αυτόνομη (αμερόληπτη) στάση.

Οδηγεί στην παραγωγή νέας γνώσης.

Συνεπακόλουθα, η επιστημονική γνώση απαιτεί *τεκμηρίωση*. (βλ. σχετική ενότητα)

Περί επιστημονικής έρευνα: παρένθεση

Σε συνέχεια των παραπάνω, γίνεται κατανοητό ότι η επιστημονική έρευνα διεξάγεται σε αυστηρό πλαίσιο, με επαναλαμβανόμενες και «επαναλήψιμες» (βλ. παρακάτω) πράξεις, ότι αποσκοπεί στην παρατήρηση φαινομένων, στην ακριβή περιγραφή τους, στην σύγκρισή τους, στην ερμηνεία τους, ότι οδηγεί στην κατηγοριοποίησή τους και στη ταξινόμηση, και εξετάζει όλες τις παρεκκλίσεις, τις ερμηνεύει κ.ο.κ.

Η επιστημονική έρευνα ωστόσο αφήνει χώρο και στη φαντασία του επιστήμονα, φαντασία που τρέφεται με γνώσεις που πηγάζουν μεν από το οικείο επιστημονικό του πεδίο, αλλά και που προέρχονται από άλλα επιστημονικά πεδία. Επιπρόσθετα, συχνά οι επιστήμονες έχουν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για «κάτι», έναν προβληματισμό που δεν συσχετίζεται άμεσα με την επιστήμη «τους» ή με την επιστήμη γενικά - αλλά που βρίσκεται πίσω από τα ερωτήματα που θέτουν και εξετάζουν επιστημονικά-, ή για μια μορφή τέχνης (ως θεατές ή/και έμπρακτα) ή μια δραστηριότητα που θα χαρακτήριζε κανείς «άσχετη», που προσφέρει ξεκούραση & «οξυγόνο», και ας μην διαθέτουν πολύ χρόνο για αυτή. Ας γίνει και ειδική μνεία στις γυναίκες επιστήμονες οι οποίες συνήθως συνεχίζουν να έχουν τον φόρτο μεγάλου μέρους της διαχείρισης του σπιτιού και της ανατροφής των παιδιών ή/και την φροντίδα των γονέων.

Τελευταία, στην σύγχρονη ιστορία των επιστημών και των επιστημονικών ευρημάτων, παρατηρείται η τάση να δοθεί σημασία στην βιογραφία και στην προσωπικότητα των ίδιων των επιστημόνων – ερευνητών.

Η φαντασία – που συγγενεύει τόσο με την αφηρημένη σκέψη όσο και με την εφαρμοσμένη-, μαζί με την περιέργεια αποτελούν ουσιαστικές κινητήριες δυνάμεις της επιστημονικής έρευνας.

Περί επιστημονικής έρευνας

- Η επιστημονική έρευνα χαρακτηρίζεται από την ιδιότητα της επαναληψιμότητας, δηλ., τυπικά όποιος έχει τις γνώσεις και τα στοιχεία μπορεί να επαναλαμβάνει τη διαδικασία και να καταλήγει στα ίδια αποτελέσματα. (Ζαφειρόπουλος, 2014[2]: 19).
- ☞ *Προσοχή σε επιστημολογικό επίπεδο, συζητιέται πλέον.*
- Τα αποτελέσματα έρευνας συγκεκριμένων παραδειγμάτων ή συνόλων δεδομένων μπορεί να οδηγήσουν στη διαμόρφωση μιας επιστημονικής θεωρίας [επαγωγικά] ή να την επιβεβαιώνουν [απαγωγικά], ωστόσο αυτή «πρέπει να δοκιμαστεί – εφαρμοστεί και σε άλλα παραδείγματα ή σύνολα δεδομένων, και γενικά σε πλαίσια, διαφορετικά από το αρχικό πάνω στο οποίο στηρίχθηκε». (...) «θα διερευνηθεί το αν είναι γενικά εφαρμόσιμη.» (Ζαφειρόπουλος, 2014[2]: 19).
- ☞ Στην εισαγωγή εννοιών και αρχών της λεγόμενης φεμινιστικής προσέγγισης στις επιστήμες (με επιρροή από & διαντίδραση με τις πολιτισμικές, μεταποικιακές σπουδές, σπουδές φύλου), οφείλεται μια αναθεώρηση τόσο των κερκτημένων (και παγιωμένων) γνώσεων όσο και στο επίπεδο της μεθοδολογίας της έρευνας.

Ένθετο για την συνεισφορά της «φεμινιστικής προέγγισης» στη Μεθοδολογία της έρευνας 1/2)

- Οι φεμινίστριες γεωγράφοι δραστηριοποιήθηκαν **μ.ά. και στο πεδίο της «νέας» πολιτισμικής γεωγραφίας** (από το 1970 και ειδικότερα το 1980 και έπειτα , μετά το *cultural turn* – την πολιτισ(τ/μ)ική στροφή, Λεοντίδου 2011: 235 κ.έ.), μελετώντας «τον τρόπο και τις διαδικασίες, μέσω των οποίων οι σχέσεις των φύλων παριστάνονται και εγγράφονται σε συστήματα πολιτισμικής αναπαραγωγής» και αναζητώντας τις σχέσεις δύναμης που τα νομιμοποιεί (Ekinsmyth 2002: 55).
- Μεθοδολογικά, στην κριτική προσέγγιση της καθεστηκυίας γνώσης και επιστήμης, οι έρευνές τους αξιοποιούν έννοιες (και μέσα) που δεν «ανήκουν» αποκλειστικά στις «φεμινίστριες» και συναντιούνται ευρέως στην «νέα» πολιτισμική γεωγραφία. Ωστόσο, έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα στις φεμινίστριες αναλύσεις. Ακολουθούν τα πιο χαρακτηριστικά:
- Βασική θέση: Ο/η ερευνητής/τρια δεν είναι αποστασιοποιημένος, ουδέτερος/η, αμέτοχος ως προς αυτό (φαινόμενο, διαδικασία, ανθρώπους) που μελετά.
- Στην επιστημονική παράδοση, ο ερευνητής/επιστήμονας εξ αρχής ερευνά και «μιλά» από θέση ισχύος. Παρατήρηση: Είναι εξ αρχής πλεγμένος/η σε σχέση δύναμης – Σε εκείνον/η οφείλεται η όσο γίνεται εξάλειψη της ανισότητας: στην προσέγγιση των θεμάτων θα μεριμνήσει να συγκεντρώνει στοιχεία από το μελετημένο χώρο και «εκ των έσω», δίνοντας προσοχή στο τί έχουν να του πουν οι άνθρωποι του χώρου από την πλευρά τους, θα τους δώσει φωνή.

Ένθετο για την συνεισφορά της «φεμινιστικής προέγγισης» στη Μεθοδολογία της έρευνας 2/2

- Ο/η ερευνητής/τρια θα συνυπολογίσει αυτές τις φωνές: του/της κοινοποιούν μια υποκειμενική μεν πρόσληψη η οποία ωστόσο διαμορφώνει μια πραγματικότητα εφόσον μοιράζεται, αποτελεί κοινό βίωμα των άμεσων ενδιαφερομένων. Συμπληρώνει τη δική του υποκειμενική πρόσληψη.
(Διϋποκειμενικότητα, Αγγλ. Intersubjectivity)
- Στην επιτόπια έρευνα και στη συνέντευξη, τόσο ο/η ερευνητής/τρια όσο και ο/η συνεντευξιαζόμενος/η επιτελούν ρόλο, ο ένας/η μία απέναντι στον άλλο/στην άλλη, και μια ιδιαίτερη διαντιδραστική σχέση δημιουργείται.
(Ανακλαστικότητα, Αγγλ. Reflexivity)
- Κατηγορίες και βιώματα, όπως κοινωνική τάξη, ηλικία, φύλο, σεξουαλικότητα, παιδεία, φυλή, εθνότητα... είναι τόσοι παράμετροι που και ο συνδυασμός τους συμβάλουν στην ατομικότητά κάθε ανθρώπου, τον «τοποθετούν»
(Θεσιακότητα, Αγγλ. Positionality)
- Η γνώση που παράγεται δεν είναι ποτέ ξεκομμένη από την κοινωνία και την εποχή (**τοποθετημένη γνώση** (Λεοντίδου), **εν-τοπισμένη γνώση** (Βαΐου) καμιά φορά: **πλαισιοθετημένη γνώση**, Αγγλ. Situated knowledge)

Βιβλιογραφικές αναφορές & για περαιτέρω

ΒΑΙΟΥ Ντίνα (2007), «Φεμινιστικές προσεγγίσεις στην ανθρωπογεωγραφία», στο Τερκενλή, Θ., Ιωσηφίδης, Θ., Χωριανόπουλος, Ι. (επιμ.), *Ανθρωπογεωγραφία. Άνθρωπος, κοινωνία και χώρος*, Αθήνα: Κριτική, κεφ. 8, 178-199.

[Διατίθεται ηλεκτρονικά στο ιστολόγιο των Τετραδίων ριζοσπαστικής γεωγραφίας,
<https://radgeo.files.wordpress.com/2013/03/egxeiridio.pdf>

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ (χ.χ.), Μεθοδολογία έρευνας. Σχεδιασμός έρευνας - Είδη έρευνας – Σκοπός / είδος έρευνας [στο διαδίκτυο] διαθέσιμο από https://www.lib.unipi.gr/files/Stratigikes_Anazitisis_Pliroforiakon_Pigon/1.%20CE%9CCE%B5CE%B8CE%BFCE%B4CE%BFCE%BBCE%BFCE%B3CE%AFCE%B1%20CE%AD%CF%81CE%B5CF%85CE%BDCE%B1CF%82.pdf

ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ Κώστας (2014 [2]), *Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*, Αθήνα, Κριτική.

[βλ. παρουσίαση του βιβλίου στον ιστότοπο του εκδότη: <https://kritiki.gr/product/pos-ginete-mia-epistimoniki-ergasia-2/>]

ΚΑΛΛΑΣ Γιάννης (2015), *Θεωρία, μεθοδολογία και ερευνητικές υποδομές στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα, Κριτική.

[βλ. παρουσίαση του βιβλίου στον ιστότοπο του εκδότη: <https://kritiki.gr/product/theoria-methodologia-ke-erevnitikes-ipodomes-stis-kinonikes-epistimes/>]

ΛΕΟΝΤΙΔΟΥ Λίλα (2011), *Αγεωγράφητος χώρα. Ελληνικά είδωλα στους επιστημολογικούς αναστοχασμούς της ευρωπαϊκής γεωγραφίας*, Αθήνα, Προπομπός.

ΕΚΙΝΣΜΥΤΗ Carol (2002), «Feminist cultural geography», στο SHURMER-SMITH Pamela (ed.) (2002), *Doing cultural geography*, London - Thousand Oaks – New Delhi, SAGE Publ., pp. 55-65.

Επιστημονική έρευνα / έρευνα στα Ελληνικά

- Η επιστημονική έρευνα διαφέρει επίσης ως προς το σκοπό της από άλλα είδη έρευνας, όπως στα ελληνικά, ονομάζεται π.χ. η δημοσιογραφική, η εγκληματολογική έρευνα (αγγλ. investigation), και η απλή διεξαγωγή συγκέντρωσης στοιχείων / δεδομένων με συνέντευξη (αγγλ. Gallup opinion poll | survey), ερωτηματολόγια (η οποία, για την επιστημονική έρευνα αποτελεί μια τεχνική στο πλαίσιο μιας μεθοδολογίας έρευνας).
- Η λέξη «έρευνα» συνδυάζεται επίσης με επίθετα που αναφέρονται σε ειδικές μεθόδους διεξαγωγής επιστημονικής έρευνας (είδη επιστημονικής έρευνας), οι οποίες μπορεί να εφαρμόζονται αποκλειστικά ή μη σε συγκεκριμένα επιστημονικά πεδία:
- Κλινική έρευνα βλ. π.χ. ΤΣΟΛΑΚΗ Μάγδα (2018), Τί είναι κλινική έρευνα [στο διαδίκτυο] Συνέδρια της Boussias Communications, διαθέσιμο από http://www.boussiasconferences.gr/files/boussias_conferences_content/presentations/patients_forum/2018/14-Magda_Tsolaki_Patients_in_Power_2018_.pdf
- Εργαστηριακή έρευνα, επιτόπια έρευνα, βιβλιογραφική έρευνα (**όχι συνώνυμη της βιβλιογραφικής αναζήτησης**)

⌘ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΒΡΕΙΤΕ ΣΕ ΤΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥΝ ΑΥΤΟΙ ΟΙ ΟΡΟΙ;

Περί επιστημονικής έρευνας:
Κοινοποίηση / Δημοσίευση των αποτελεσμάτων
στην επιστημονική κοινότητα (1/2)

- Τα αποτελέσματα της έρευνας κοινοποιούνται, δημοσιεύονται στην **επιστημονική κοινότητα πρώτα** κατά τρόπο τεκμηριωμένο και σε επιλεγμένο (με κριτήριο, το πιο αρμόδιο) βήμα, και κατ' αρχάς *επιστημονικό*...
 - Με **ανακοίνωση σε επιστημονικό συνέδριο** (Αγγλ. *conference*), του οποίου στη συνέχεια δημοσιεύονται τα **Πρακτικά** (Αγγλ. *proceedings*) (γραφτή [εμπλουτισμένη] εκδοχή της προφορικής ανακοίνωσης)
 - Με δημοσίευση υπό μορφή **άρθρου** (Αγγλ. *[research] paper*) σε **εξειδικευμένο, επιστημονικό περιοδικό** (Αγγλ. *journal*)
 - (σε βιβλίο) – όχι τόσο αποτελεσματικό για περιορισμένης εμβέλειας αποτελέσματα

Συνήθως αξιοποιούνται διαδοχικά τα παραπάνω βήματα.

Η δημοσίευσή τους αποσκοπεί στην ενημέρωση της επιστημονικής κοινότητας και στην απόκλιση κριτικής.

- **Πριν την κοινοποίηση αυτή**, το κείμενο (ολόκληρο ή μια περίληψή του) έχει ήδη υποστεί μια διαδικασία αξιολόγησης....

Περί επιστημονικής έρευνας: Κοινοποίηση / Δημοσίευση των αποτελεσμάτων στην επιστημονική κοινότητα (2/2)

(συνέχεια)

- **Πριν την κοινοποίηση αυτή**, το κείμενο (ολόκληρο ή μια περίληψή του) έχει **ήδη** αξιολογηθεί
 - από την επιστημονική επιτροπή του επιστημονικού συνεδρίου, **ή**
 - από την συντακτική επιτροπή του περιοδικού και ενδεχομένως από εξωτερικούς αξιολογητές, **ή**
 - όπως και σε περίπτωση βιβλίου, από επιστημονική επιτροπή του εκδοτικού οίκου και ενδεχομένως εξωτερικούς αξιολογητές,η οποία κρίνει μ.ά. κατά πόσο το κείμενο ανταποκρίνεται ως προς το θέμα και την προσέγγισή του στην θεματική του συνεδρίου / του περιοδικού, κατά πόσο η τεκμηρίωση της επιλογής μεθοδολογίας, η ανάλυση των αποτελεσμάτων σε συνάρτηση με αυτή, η βιβλιογραφική ανασκόπηση, η συνοχή και συνεκτικότητα ...είναι ικανοποιητικές.

Σε άλλες ενότητες θα εξετάσουμε

- Πώς είναι οργανωμένη η επιστημονική κοινότητα
- Τη διαφορά μεταξύ βιβλίου, βιβλίου σε επιμέλεια και περιοδικού (βλ. Χειμ.Εξ., Εισαγωγή στην ανθρωπογεωγραφία – Ασκήσεις, σετ διαφανειών [3.AN8RWPOGEW_ERGASTHRIO_1920.pdf](#))
- πώς λειτουργούν τα επιστημονικά περιοδικά,
- τον ρόλο των εκδοτών / εκδοτικών οίκων

Η πανεπιστημιακή διδασκαλία: απόσταγμα της έρευνας

- Τα δημοσιευμένα αποτελέσματα της έρευνας μελετώνται και «αξιολογούνται»/ εκτιμώνται από τους συναδέλφους της διεθνούς /παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας. Εφόσον υπάρχει αποδοχή,...
- Εντάσσονται / καταχωρούνται στα «κεκτημένα»... έως νεότερο!

Γενικά μιλώντας, στο πανεπιστήμιο

- τα κεκτημένα διδάσκονται στον πρώτο κύκλο σπουδών (προπτυχιακές σπουδές).
- Προστίθεται σταδιακά, ήδη από τον 1ο κύκλο σπουδών έως και τον 3ο, ό,τι αποτελεί ακόμη αντικείμενο συζήτησης καθώς και ό,τι αποτελεί αντικείμενο τρέχουσας έρευνας.
- 1^{ος} κύκλος σπουδών- προπτυχιακό
- 2^{ος} κύκλος σπουδ.— μεταπτυχιακό
- 3^{ος} κύκλος σπουδ.— διδακτορικό

1. Έρευνα / Παραγωγή πρωτότυπων αποτελεσμάτων από ερευνητές & διδακτικό προσωπικό ανεξάρτητα ή εργαζόμενα στα πανεπιστήμια, σε ερευνητικούς ή άλλους φορείς

2. Κοινοποίηση / Δημοσίευση

Ο ακαδημαϊκός χώρος (η επιστημονική κοινότητα, τα πεδία δραστηριοποίησης της, οι φορείς απασχόλησης και εκπαίδευσης επιστημόνων) είναι και διεθνές και διεθνικός.

4. Ένταξη των αποτελεσμάτων της έρευνας στην πανεπιστημιακή διδασκαλία & παράλληλα σε έργα αναφοράς

3. «Αξιολόγηση» / εκτίμηση από συναδέλφους επιστήμονες

Η επιστημονική έρευνα, ο ακαδημαϊκός χώρος & η «κοινωνία» (1/3)

- Με αναφορά τις «δυτικές κοινωνίες» των Εθνών-Κρατών, τα στεγανά μεταξύ «κοινωνίας», ακαδημαϊκού χώρου και ερευνητικού χώρου δεν είναι πια τόσο έντονα όσο ήταν στον περασμένο αιώνα (το 20ό, ενώ κατά το 19ό αι. διαμορφώθηκαν – και οι «χώροι» και τα στεγανά).
- Η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σημείωσε άλμα (ανεξάρτητα από το σύστημα πρόσβασης), οι ερευνητικές μονάδες όλο και περισσότερο συνεργάζονται με τα πανεπιστήμια και συμμετέχουν ισότιμα σε νεοσυσταθέντα εξειδικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα.
- Ενισχύθηκε η σταδιοδρομία ερευνητών (δηλ. ατόμων που «επαγγέλλονται» την επιστημονική έρευνα) ανάμεσα στα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα, και ιδίως στο χώρο των επιχειρήσεων (βλ. δημιουργία τμ. Έρευνας και καινοτομίας), οι οποίες ενδιαφέρθηκαν επίσης για μια συνεργασία με τα πανεπιστήμια τόσο σε επίπεδο της έρευνας όσο και στο επίπεδο των προγραμμάτων σπουδών – π.χ. Πρακτική άσκηση.
- Στην Ευρώπη, οι παραπάνω τάσεις ευνοήθηκαν και υποστηρίχθηκαν από τις πολιτικές εκπαίδευσης και έρευνας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά προγράμματα-πλαίσιο (αρχικά 4ετή, έπειτα 6ετή).

Η επιστημονική έρευνα, ο ακαδημαϊκός χώρος & η «κοινωνία» (2/3)

- Στο πλαίσιο ειδικών δράσεων (με χρηματοδότηση), μέρων προγραμμάτων-πλαισίου ερευνητικής και εκπαιδευτικής πολιτικής, προωθήθηκε και ενισχύθηκε η διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας στην κοινωνία, δόθηκε έμφαση στην επικοινωνία της επιστήμης και αυτό με πολλαπλούς στόχους:
- Να ενημερωθεί η «κοινωνία», δεδομένου ότι εκείνη εν τέλει μέσω των κρατικών και ευρωπαϊκών προϋπολογισμών χρηματοδοτεί την έρευνα, να κατανοήσει πόσο την αφορά και συμβάλλει στην βελτίωση της ζωής της,
- Να διευρύνεται το κοινό που παρακολουθεί, ενημερώνεται, κατανοεί τις εξελίξεις, ώστε να διασφαλίζεται και η συνέχεια μέσω μιας νέας γενιάς που θα στραφεί προς τις επιστήμες, και ανεξάρτητα από πολιτισμικές διακρίσεις. (Άλλο παράδειγμα: οι Νομπελίστες των επιστημών αναπτύσσουν τακτικές δράσεις προβολής & επικοινωνίας και με παιδιά μικρής ηλικίας, πριν να παγιωθεί ο διαχωρισμός των κοινωνικών ρόλων, οι κοινωνικές έμφυλες ταυτότητες).
- Να συνειδητοποιούν οι επιστήμονες ότι το έργο τους εν τέλει πρέπει να φέρει όφελος στην κοινωνία, άρα και εκείνοι θα πρέπει να αφουγκράζονται τις ανάγκες της.
- Σε ένα μέρος της προσέγγισης αυτής απαντούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα Δια βίου μάθησης.

Η επιστημονική έρευνα, ο ακαδημαϊκός χώρος & η «κοινωνία» (2/3)

- Στις ημέρες της πανδημίας του νέου κορωνοϊού CoViD-19, ο ρόλος και η συμβολή των επιστημόνων και της επιστημονικής έρευνας, τόσο στο παρόν, όσο και σχετικά με το παρελθόν και το μέλλον, είναι αισθητοί στην κοινωνία (και σε παγκόσμια κλίμακα).
- Παρομοίως, στις περιπτώσεις φυσικών / ανθρωπογενών καταστροφών ή «επιτευγμάτων» (π.χ. διαστημική εξερεύνηση).
- Η ευαισθητοποίηση & ενημέρωση των πολιτικών ηγεσιών από τους επιστήμονες μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας ή/και στην λήψη αποφάσεων προς όφελος της κοινωνίας.
- Κατά καιρούς και τόπους, σε συγκεκριμένες περιστάσεις, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, οι σχέσεις επιστημόνων - επιστημονικής έρευνας - ακαδημαϊκού θεσμού με την πολιτική εξουσία/ ηγεσία δοκιμάζονται, ταλανίζονται ιδιαίτερα & ταλαντεύονται. *✂ Βλ. ιστορικό παράδειγμα αναφορικά με τη γεωγραφία, στο κείμενο στην άσκηση Πρόσβαση σε αγγλοφώνο περιεχόμενο. (Θα αναρτηθεί ξεχωριστά στην ενότητα 2. Το διαδίκτυο. αφού κάνουμε την άσκηση).*

Επιστημονική έρευνα & γραπτός λόγος

- Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της επιστημονικής έρευνας στην επιστημονική κοινότητα (η οποία - παρουσίαση - συμπεριλαμβάνει και τα ζητήματα μεθοδολογίας έρευνας) **γίνεται πάντα με γραπτή διατύπωση, δηλ. με τη χρήση του γραπτού λόγου.**
 - Αυτό, από το πρωταρχικό στάδιο της συγκέντρωσης στοιχείων και της σημείωσης παρατηρήσεων, δηλ. στο προσωπικό «σημειωματάριο», έστω σε δεύτερη φάση μετά τη μαγνητοφώνηση.
 - Έπειτα, η επιστημονική δημοσίευση πάλι θα γίνει με τη χρήση του γραπτού λόγου για να αξιολογείται ως επιστημονική, έστω κι αν έγινε προφορική ανακοίνωση σε επιστημονικό συνέδριο.
 - Δηλαδή, υπάρχει συγγραφή επιστημονικής «εργασίας».
- ⌘ *Πώς εξηγείται, κατά τη γνώμη σας, αυτή η υπεροχή ή προτεραιότητα του γραπτού λόγου (παρά την πρόοδο της τεχνολογίας στη διευκόλυνση της λήψης εικόνων και ήχου;)*

Επιστημονική έρευνα & γραπτός λόγος

- Ο ερευνητής «συναντά», «εκτίθεται» στον γραπτό λόγο & τον επεξεργάζεται καθ' όλην τη διάρκεια της εκπόνησης της «εργασίας» του, κατά την οποία βρίσκεται τόσο στη θέση του αναγνώστη όσο και του συντάκτη:

Πριν τη συγγραφή (και ουσιαστικά πριν ακόμη ξεκινά η συλλογή νέων δεδομένων, ή πριν την αναζήτηση και συλλογή νέων πηγών), όσο κάνει βιβλιογραφική αναζήτηση και επισκόπηση (δηλ. βρίσκει και επεξεργάζεται την βιβλιογραφία),

Κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας, όταν σημειώνει τι έκανε, τι υπολείπεται να κάνει, καθώς και τα ενδιάμεσα πορίσματα (θετικά και αρνητικά),

Στη φάση της σύνταξης του τελικού κειμένου στο οποίο παρουσιάζει το αντικείμενο και στόχο της έρευνας, την μεθοδολογία που επέλεξε να ακολουθήσει, κάνει βιβλιογραφία ανασκόπηση, παρουσιάζει την δική του έρευνα με τα ευρήματα, τα αναλύει και τα ερμηνεύει κλπ. , συμπεραίνει και σκιαγραφεί τα επόμενα βήματα.

Συγγραφικά χαρακτηριστικά επιστημονικής εργασίας

Η συγγραφή επιστημονικού κειμένου απαιτεί συμμόρφωση με κανόνες διατύπωσης που αφορούν

- τη **γλώσσα** (ορθογραφία, λεξιλόγιο, συντακτικό, επίπεδο ύφους, σημεία στίξης)
- **το κείμενο** (δομή, συνοχή και συνεκτικότητα)
- το «**περικείμενο**» (παράθεση πηγών: βιβλιογραφικές παραπομπές & αναφορές/ βιβλιογραφία, προσθήκη σημειώσεων)

Επιπρόσθετα, εναρμονίζεται συνήθως (αλλιώς, ας φανερώνει μια συνειδητή & αισθητή αντίθεση) με

- τον **ιδιαιτέρο επιστημονικό Λόγο** [αγγλ. discourse] – (δηλ. ό,τι «λέγεται», «δεν λέγεται» και ωστόσο υπάρχει πίσω από τις γραμμές, ό,τι περιρρέει πέρα από τη γλώσσα και το κείμενο, μέχρι και «ιδεολογίες»).

Για τη δημοσίευση προστίθενται και **κανόνες μορφοποίησης κειμένου**.
(π.χ. θα έχει ή όχι ενδιάμεσους τίτλους παραγράφων;)